

ANTWOORDEN OP HERHALINGSVRAGEN Opleiding Industrial Engineering

---

OEFENINGEN DEEL 7

Antwoorden vraag 1

1. Normtijd per orderlijn: zie tijdsraming op blz. 2
2. Bezetting tijdens de opnameduur: zie berekening op blz. 3
3. Productiviteit op basis van de berekende normtijd:

Op de dag van de tijdstudie heeft de arbeidster 4.375 orderlijnen gepickt.

Volgens de berekende normtijd (12,23 cmin) komt dit overeen met een productiviteit van:

$$\frac{12,23 \times 4.375}{48.000} = 111 \%$$

De productiviteit gebaseerd op het aantal gepickte orderlijnen (111%) ligt hoger dan de bezetting tijdens de opnameduur (108%) omdat een aantal activiteiten niet evenredig voorgekomen zijn:

4.375 orderlijnen komt overeen met: 87,5 dozen (in de opname: 81 dozen)
29 karren (in de opname: 26 karren)
875 verplaatsingen (in de opname 700)

4. Om de terugbetaalperiode te bepalen wordt als volgt te werk gegaan:
  - a. Opstellen nieuwe normtijd: zie tijdsraming op blz. 2
  - b. Procentuele verbetering: 9%
  - c. Opstellen van een voorlopige economische balans:
    - Totaal huidige loonkosten: $1.700 \times 6 \times 30 = \text{€ } 306.000$
    - Besparing op jaarbasis: $306.000 \times 9\% = \text{€ } 27.540$
    - Eénmalige kosten: $\text{€ } 25.000$
    - Voorlopige economische balans = $25.000 / 27.540 = 0,9$
    - Na iets minder dan één jaar zijn de kosten terugverdiend.

TIJDSRAMING VRIJE ARBEID

Fase of operatie: Picking zone 1-2
 Geraamde tijd per: orderlijn
 Tijdseenheid: centiminuten

Datum opname: 25/11/2013
 Arbeidsanalist: MD

Deelactiviteiten	To-tijden					
	Vóór verbetering			Na verbetering		
	To	freq.	To totaal	To	freq.	To totaal
01 Toegevoegde waarde activiteiten						
Picken	7,0	1	7,0	7,00	1	7,0
<i>Sub-totaal toegevoegde waarde activiteiten</i>			7,0			7,0
02 Toewijsbare nevenactiviteiten						
Ophalen pickbon	29,4	1/150	0,2	29,4	1/150	0,2
Vormen en plaatsen doos	63,5	1/50	1,3	31,8	1/50	0,6
Aanvoeren kar	55,3	1/150	0,4	55,3	1/150	0,4
Verplaatsen	4,5	1/5	0,9	4,5	1/5	0,9
Afvoeren kar	31,4	1/150	0,2	31,4	1/150	0,2
<i>Sub-totaal toewijsbare nevenactiviteiten</i>			2,94			2,31
Sub-totaal toewijsbare activiteiten			9,94			9,31
03 Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	6%		0,6	3%		0,3
04 Organisatieverliezen	3%		0,3	3%		0,3
05 Rust en Persoonlijke Verzorging	13%		1,4	13%		1,2
TOTAAL			12,2			11,1

Procentuele verbetering

9%

BEZETTING VAN DE ARBEIDSTER TIJDENS DE OPNAMEDUUR

PICKEN ZONE 1-2

OPNAME VAN 25-11-2013

BEPALEN VAN DE TOEGESTANE UITVOERINGSTIJD

Tijdseenheid: cmin

Toegevoegde waarde activiteiten		30.778
Toewijsbare nevenactiviteiten		11.325
Subtotaal		42.103
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	6%	2.526
Organisatieverliezen	3%	1.339
Rust en persoonlijke verzorging	13%	5.802
Subtotaal		9.667
Toegestane uitvoeringstijd		51.770

BEPALEN VAN DE WERKELIJK GEPRESTEERDE TIJD

De werkelijk gepresteerde tijd wordt afgeleid uit de tijdopname en stemt overeen met de totale opnameduur.

Werkelijk gepresteerde tijd   48.001

BEPALEN VAN DE BEZETTING VAN DE ARBEIDER

$$\text{Bezetting} = \frac{\text{Toegestane uitvoeringstijd}}{\text{Werkelijk gepresteerde tijd}} = \frac{51.770}{48.001} \times 100 = 108\%$$

VERANTWOORDING EN MOTIVATIE VAN HET BEKOMEN BEZETTINGSPERCENTAGE

- a. De arbeidster heeft tijdens de opnameduur aan een hoger tempo gewerkt.
- b. De arbeidster heeft tijdens de opnameduur minder rust en persoonlijke verzorging opgenomen dan het vooropgestelde percentage.
- c. Het percentage wachttijden stemt overeen met het percentage organisatieverliezen dat bij het berekenen van de toegestane tijd is gebruikt.

Antwoorden vraag 2

1. Uitvoeringstijd per band: zie tijdsraming op blz. 5
2. Bezetting tijdens de opnameduur: zie berekening op blz. 6
3. Productiviteit op basis van het aantal vervangen banden:

Op de dag van de tijdstudie heeft de arbeider 36 banden vervangen.

Volgens de berekende uitvoeringstijd (1.108 cmin) komt dit overeen met een productiviteit van:

$$\frac{1.108 \times 36}{48.000} = 83 \%$$

De productiviteit gebaseerd op het aantal vervangen banden (83%) ligt lager dan de bezetting tijdens de opnameduur (88%) omdat een aantal activiteiten niet evenredig voorgekomen zijn:

36 banden komt overeen met: 11,25 klanten (in de opname: 13 klanten)
18 banden herbalanceren (in de opname: 22)

4. Om de VEB te berekenen wordt als volgt te werk gegaan:
  - a. Opstellen nieuwe uitvoeringstijd: zie tijdsraming op blz. 5
  - b. Opstellen van een voorlopige economische balans:
    - Tijdswinst per band: $1.108 - 915 = 193$ centiminuten
    - Tijdswinst op jaarbasis: $8.500 \times 1,93 = 16.405$ minuten (273,4 man-uur)
    - Besparing op jaarbasis: $273,4 \times 30 = \text{€ } 8.202$
    - Eénmalige kosten: $\text{€ } 12.600$
    - $\text{VEB} = 12.600 / 8.202 = 1,53$
    - De kosten zijn in anderhalf jaar terugverdiend (op voorwaarde dat de vrijgekomen tijd nuttig kan aangewend worden).

TIJDSRAMING VRIJE ARBEID

Fase of operatie: Vervangen banden
 Geraamde tijd per: band
 Tijdsseenheid: centiminuten

Datum opname: 25/05/2013
 Arbeidsanalist: MD

	Deelactiviteiten	To-tijden									
		Vóór verbetering			Na verbetering						
		To	freq.	To totaal	To	freq.	To totaal				
01	Toegevoegde waarde activiteiten										
	Vervangen band	432	1	432	432	1	432	1	432		
	Balanceren band	127	1	127	89	1	89	1	89		
	<i>Sub-totaal toegevoegde waarde activiteiten</i>			559					521		
02	Toewijsbare nevenactiviteiten										
	Afrekenen klant	278	1/3,2	87	278	1/3,2	87		87		
	Herbalanceren band	177	1/2	89	177	0	0		0		
	Halen banden	103	1/3,2	32	103	1/3,2	32		32		
	Ontvangen klant	228	1/3,2	71	228	1/3,2	71		71		
	<i>Sub-totaal toewijsbare nevenactiviteiten</i>			279			190		190		
	Sub-totaal toewijsbare activiteiten			838			711		711		
03	Niet-toewijsbare nevenactiviteiten										
		13%		109	10%		71		71		
04	Organisatieverliezen										
		3%		28	3%		23		23		
05	Rust en Persoonlijke Verzorging										
		14%		133	14%		110		110		
	TOTAAL			1 108			915		915		

Procentuele verbetering

17%

BEZETTING VAN DE ARBEIDER TIJDENS DE OPNAMEDUUR

VERVANGEN BANDEN

OPNAME VAN 25-05-2013

BEPALEN VAN DE TOEGESTANE UITVOERINGSTIJD

Tijdseenheid: cmin

Toegevoegde waarde activiteiten		20 104
Toewijsbare nevenactiviteiten		11 809
Subtotaal		31 913
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	13%	4 149
Organisatieverliezen	3%	1 082
Rust en persoonlijke verzorging	14%	5 049
Subtotaal		10 279
Toegestane uitvoeringstijd		42 192

BEPALEN VAN DE WERKELIJK GEPRESTEERDE TIJD

De werkelijk gepresteerde tijd wordt afgeleid uit de tijdopname en stemt overeen met de totale opnameduur.

Werkelijk gepresteerde tijd   48 000

BEPALEN VAN DE BEZETTING VAN DE ARBEIDER

$$\text{Bezetting} = \frac{\text{Toegestane uitvoeringstijd}}{\text{Werkelijk gepresteerde tijd}} = \frac{42\,192}{48\,000} \times 100 = \mathbf{88\%}$$

VERANTWOORDING EN MOTIVATIE VAN HET BEKOMEN BEZETTINGSPERCENTAG

- a. De arbeider heeft tijdens de opnameduur aan een lager tempo gewerkt.
- b. De arbeider heeft tijdens de opnameduur minder rust en persoonlijke verzorging opgenomen dan het vooropgestelde percentage.
- c. Het percentage wachttijden is veel hoger dan het voorziene percentage.

Antwoorden vraag 3

1. Bepaal de geraamde uitvoeringstijd per doos:

$$T_0\text{-totaal (TWA + TN)} = 1.399 \text{ cmin}$$

$$\% \text{ NTN} = \frac{92}{1.399} = 6,58 \text{ of } \mathbf{7 \%}$$

Uitvoeringstijd per doos: zie tijdsraming op blz. 8

2. Bezetting van de arbeidster tijdens de opname: zie berekening op blz. 9

3. Bezetting van de arbeidster over de volledige werkdag (56 dozen geproduceerd):

$$\text{Over 8 uur : } \frac{56 \times 894}{48.000} = 104 \%$$

4. Uitvoeringstijd na verbetering:

$$T_0\text{-totaal na verbetering} = 1.136 \text{ cmin}$$

$$\% \text{ NTN na verbetering} = \frac{92}{1136} = 8,10 \text{ of } \mathbf{9 \%}$$

Uitvoeringstijd per doos na verbetering: zie tijdsraming op blz. 8

$$\text{In de huidige situatie kunnen er } \frac{48.000}{894} = 53,69 \text{ dozen gemaakt worden.}$$

$$\text{In de verbeterde situatie is dit } \frac{48.000}{738} = 65,00 \text{ dozen per dag.}$$

$$\text{Extra aantal dozen per dag} = 65,00 - 53,69 = 11,31 \text{ dozen.}$$

TIJDSRAMING VRIJE ARBEID

Fase of operatie: INPAK CHOCOLADEFIGUREN
 Geraamde tijd per: DOOS (12 zakken)
 Tijdsseenheid: centiminuten

Datum opname:
 Arbeidsanalist:

Nr.	Deelactiviteiten	To-tijden					
		Vóór verbetering			Na verbetering		
		To	freq.	To totaal	To	freq.	To totaal
01	Toegevoegde waarde activiteiten						
	Vullen zak	18,6	12	222,8	13,0	12	156,0
	Sluiten zak	24,2	12	290,4	24,2	12	290,4
	Kleven etiket	5,9	12	70,8			0,0
	Plaatsen in doos	5,1	12	61,2	5,1	12	61,2
	<i>Sub-totaal toegevoegde waarde activiteiten</i>			645,2			507,6
02	Toewijsbare nevenactiviteiten						
	Maken doos	30,5	1	30,5	30,5	1	30,5
	Sluiten doos	25,5	1	25,5	25,5	1	25,5
	Kleven barcode	12,0	1	12,0	12,0	1	12,0
	Palletiseren doos	13,5	1	13,5	13,5	1	13,5
	<i>Sub-totaal toewijsbare nevenactiviteiten</i>			81,5			81,5
	Sub-totaal toewijsbare activiteiten			726,7			589,1
03	Niet-toewijsbare nevenactiviteiten						
		7%		50,9	9%		53,0
04	Organisatieverliezen						
		3%		23,3	3%		19,3
05	Rust en Persoonlijke Verzorging						
		12%		93,3	12%		77,1
	TOTAAL			894			738

Procentuele verbetering

17%

BEZETTING VAN DE ARBEIDSTER TIJDENS DE OPNAMEDUUR

INPAK CHOCOLADEFigureN

BEPALen VAN DE TOEGESTANE UITVOERINGSTIJD

Tijdseenheid: cmin

Toegevoegde waarde activiteiten		1.236
Toewijsbare nevenactiviteiten		163
Subtotaal		1.399
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	7%	98
Organisatieverliezen	3%	45
Rust en persoonlijke verzorging	12%	180
Subtotaal		322
Toegestane uitvoeringstijd		1.721

BEPALen VAN DE WERKELIJK GEPRESTEERDE TIJD

De werkelijk gepresteerde tijd wordt afgeleid uit de tijdopname en stemt overeen met de totale opnameduur.

Werkelijk gepresteerde tijd   2.000

BEPALen VAN DE BEZETTING VAN DE ARBEIDER

$$\text{Bezetting} = \frac{\text{Toegestane uitvoeringstijd}}{\text{Werkelijk gepresteerde tijd}} = \frac{1.721}{2.000} \times 100 = 86\%$$

VERANTWOORDING EN MOTIVATIE VAN HET BEKOMEN BEZETTINGSPERCENTAGE

- a. De arbeidster heeft tijdens de opnameduur aan een lager tempo gewerkt.
- b. De arbeidster heeft tijdens de opnameduur geen rust en persoonlijke verzorging opgenomen.
- c. Er werden tijdens de opname geen organisatieverliezen gemeten.

Antwoorden vraag 4

1. Tijdsraming per rol: zie tijdsraming op blz. 11
2. Bezetting tijdens de opnameduur: zie berekening op blz. 12
3. Gemiddelde bezetting:

Op basis van een productie van 40 rollen per uur bedraagt de gemiddelde bezetting van de arbeider 57% (zie tijdsraming).

4. Tijdsraming na verbetering: zie tijdsraming op blz. 11
5. De nieuwe bezetting wordt 95%.
6. Opstellen van een voorlopige economische balans:

- Eénmalige kosten:

- 2 buffer-units	30.000 Euro
- Loopbrug	2.500 Euro
- Studiekosten	<u>3.750 Euro</u>
- Totaal	36.250 Euro
- Besparing op jaarbasis: $25 \times 24 \times 220 = 132.000$ Euro
- $VEB = 36.250 / 132.000 = 0,275$

TIJDSRAMING AUTOMATISCHE MACHINES

Fase of operatie: Inpakken vloervinyl
 Tijd per: Rol
 Tijdsseenheid: centiminuten

Datum opname: 15/11/2013
 Arbeidsanalist: KM

	Vóór verbetering (per rol)			Na verbetering (per 2 rollen)				
	Soort	To	%	To totaal	Soort	To	%	To totaal
TECHNOLOGISCHE TIJDEN								
Automatisch inpakken	Tt	150,0	100%	150,0	Tt	150,0	100%	150,0
MANTIJDEN								
Toegevoegde waarde activiteiten								
Kleven barcode-etiket	Tnp	15,3	1	15,3	Tnp	15,3	2	30,5
Kleven gekleurd etiket	Tnp	15,0	1	15,0	Tnp	0,0	2	0,0
Afduwen rol	Tnp	12,2	1	12,2	Tnp	12,2	2	24,5
Monteren cone links	Tnp	9,1	1	9,1	Tnp	9,1	2	18,3
<i>Sub-totaal toegevoegde waarde activiteiten</i>				51,6				
Toewijsbare nevenactiviteiten								
Bijvullen cones rechts	Tnp	8,5	1	8,5	Tnp	8,5	2	17,0
Bijvullen cones links	Tnp	2,6	1	2,6	Tnp	2,6	2	5,1
Verplaatsingen					Tnp	25,0	2/5	10,0
<i>Sub-totaal toewijsbare nevenactiviteiten</i>				11,1				
Toeslagen								
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tp		%		Tp		%	
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tnp	15%		9,4	Tnp	15%		15,8
<i>Sub-totaal toeslagen</i>				9,4				15,8
TOTAAL (excl. RPV en OV)				72,0				121,1
Periode (excl. RPV en OV)				150,0				150,0
Belasting (BL)				48%				81%
Organisatieverliezen (OV)		3%		2,2		3%		3,6
Rust en Persoonlijke Verzorging (RPV)		15%		10,8		15%		18,2
Periode (incl. RPV en OV)				150,0				150,0
Bezetting (BZ)				57%				95%
Rendement (R)				100%				100%
Output (PR) in stuks per uur per operator				40				80

In de praktijk wordt de operator vervangen tijdens het opnemen van rust en persoonlijke verzorging.

BEZETTING VAN DE ARBEIDER TIJDENS DE OPNAMEDUUR

INPAKKEN VLOERVINYL

OPNAME VAN 15-11-2013

BEPALEN VAN DE TOEGESTANE UITVOERINGSTIJD

Tijdseenheid: cmin

Toegevoegde waarde activiteiten		10.316
Toewijsbare nevenactiviteiten		2.891
Subtotaal		13.207
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	15%	1.981
Organisatieverliezen	3%	456
Rust en persoonlijke verzorging	15%	2.278
Subtotaal		4.715
Toegestane uitvoeringstijd		17.922

BEPALEN VAN DE WERKELIJK GEPRESTEERDE TIJD

De werkelijk gepresteerde tijd wordt afgeleid uit de tijdopname en stemt overeen met de totale opnameduur.

Werkelijk gepresteerde tijd   31.965

BEPALEN VAN DE BEZETTING VAN DE ARBEIDER

$$\text{Bezetting} = \frac{\text{Toegestane uitvoeringstijd}}{\text{Werkelijk gepresteerde tijd}} = \frac{17.922}{31.965} \times 100 = 56\%$$

VERANTWOORDING EN MOTIVATIE VAN HET BEKOMEN BEZETTINGSPERCENTAGE

- a. De arbeider heeft tijdens de opnameduur aan een lager tempo gewerkt.
- b. De arbeider heeft tijdens de opnameduur ongeveer 15% RPV opgenomen. (toeslag berekend op de som van TWA+TN+NTN)
- c. De organisatieverliezen bedragen veel meer dan de voorziene 3%.

Antwoorden vraag 5

1. Tijdsraming per palet: zie tijdsraming op blz. 14
2. Bezetting arbeidster: 66%
Output per 8 uur: 5,52 paletten
3. Bezetting tijdens de opnameduur: zie berekening op blz. 15
4. Tijdsraming na verbetering: zie tijdsraming op blz. 14
5. De nieuwe bezetting (bedienen van 2 machines) wordt nu 54%.

TIJDSRAMING AUTOMATISCHE MACHINES

Fase of operatie: VERPAKKEN PAASEITJES
 Tijd per: PALET
 Tijdsseenheid: cmin

Datum opname: 10/03/2013
 Arbeidsanalist: KM

	Vóór verbetering			Na verbetering				
	Soort	To	%	To totaal	Soort	To	%	To totaal
TECHNOLOGISCHE TIJDEN								
Automatische vultijd (tijd per palet) (60 dozen x 1.333) / 1.080 stuks/min = 74.06 min/palet	Tt	7 406	85%	8 712	Tt	7 406	90%	8 228
<i>Sub-totaal technologische tijden</i>				8 712				8 228
MANTTIJDEN								
Toegevoegde waarde activiteiten	Soort	To	freq.	To totaal	Soort	To	freq.	To totaal
Openvouwen doos	Tnp	31.2	60	1 869	Tnp	31.2	0	0
Wisselen doos (na verbetering: wisselen bak)	Tnp	26.4	60	1 585	Tnp	26.4	48	1 268
Uitgieten bak (1 palet komt overeen met 79.980 / 3.333 = 24 bakken)	Tnp	38.3	24	920	Tnp	38.3	48	1 840
<i>Sub-totaal toegevoegde waarde activiteiten</i>				4 374				3 108
Toewijsbare nevenactiviteiten								
Vervangen rol aluminiumfolie	Tnp	135.4	0.80	108	Tnp	135.4	1.6	217
Afvoeren volle palet	Tnp	169.8	1	170	Tnp	169.8	2	340
Wegbrengen lege bakken (per 10)	Tnp	32.0	2.40	77	Tnp	32.0	0	0
<i>Sub-totaal toewijsbare nevenactiviteiten</i>				355				556
Toeslagen								
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tp				Tp			
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tnp	5%		236	Tnp	5%		183
<i>Sub-totaal toeslagen</i>				236				183
TOTAAL (excl. RPV en OV)				4 965				3 847
Periode (excl. RPV en OV)				8 712				8 228
Belasting (BL)				57%				47%
Organisatieverliezen (OV)		3%		149		3%		115
Rust en Persoonlijke Verzorging (RPV)		13%		646		13%		500
Periode (incl. RPV en OV)				8 712				8 228
Bezetting (BZ)				66%				54%
Rendement (R)				85%				90%
Output (PR) in palleten per uur				0,69				1,46

BEZETTING VAN DE ARBEIDSTER TIJDENS DE OPNAMEDUUR

Fase of Operatie: Verpakken chocolade-eitjes

Opname van 10/03/2013

BEPALEN VAN DE TOEGESTANE UITVOERINGSTIJD

Tijdseenheid: cmin

Toegevoegde waarde activiteiten		4.931
Toewijsbare nevenactiviteiten		401
Subtotaal		5.332
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	5%	267
Organisatieverliezen	3%	168
Rust en persoonlijke verzorging	13%	728
Subtotaal		1.162
Toegestane uitvoeringstijd		6.494

BEPALEN VAN DE WERKELIJK GEPRESTEERDE TIJD

De werkelijk gepresteerde tijd wordt afgeleid uit de tijdopname en stemt overeen met de totale opnameduur.

Werkelijk gepresteerde tijd: 9.099

BEPALEN VAN DE BEZETTING VAN DE ARBEIDER

$$\text{Bezetting} = \frac{\text{Toegestane uitvoeringstijd}}{\text{Werkelijk gepresteerde tijd}} = \frac{6.494}{9.099} \times 100 = 71\%$$

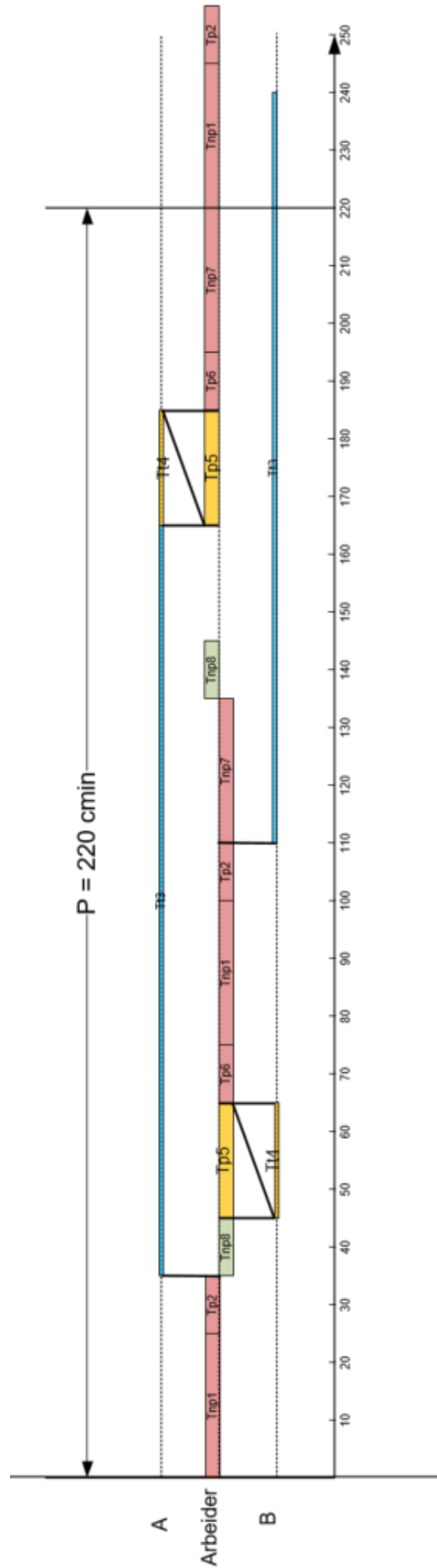
VERANTWOORDING EN MOTIVATIE VAN HET BEKOMEN BEZETTINGSPERCENTAGE

- a. De arbeidster heeft tijdens de opnameduur aan een lager tempo gewerkt (95%).
- b. De arbeidster heeft tijdens de opnameduur minder RPV opgenomen dan voorzien
- c. Er waren veel wachttijden doordat de machinesnelheid bepalend is.

Antwoorden vraag 6

1. Activiteitsgrafiek: zie simogram op blz. 17
2. Berekeningen: zie tijdsraming op blz. 18

TIJDSRAMING AUTOMATISCHE MACHINES

Fase of operatie: Bedienen werktuigmachines (Vraag 6)
 Tijd per: cyclus
 Tijds eenheid: cmin

Datum opname: .....
 Arbeidsanalist: .....

	Vóór verbetering			Na verbetering				
	Soort	To	freq.	To totaal	Soort	To	freq.	To totaal
TECHNOLOGISCHE TIJDEN								
machinetijd deel 1	Tt3	130	2	260				
machinetijd deel 2 (samen met aanpassen laagdikte)	Tt4	20	2	40				
MANTTIJDEN								
Toegevoegde waarde activiteiten								
aanvoeren stuk	Tnp1	25	2	50				
monteren stuk	Tp2	10	2	20				
aanpassen laagdikte (samen met machinetijd deel 2)	Tp5	20	2	40				
demonteren stuk	Tp6	10	2	20				
controleren stuk	Tnp7	25	2	50				
<i>Sub-totaal toegevoegde waarde activiteiten</i>				180				
Toewijsbare nevenactiviteiten								
omstellen machine (set-up)	Tp	2 000	0,005	10				
controleren stuk (extra controle)	Tp	100	0,20	20				
verplaatsen	Tnp8	10	2	20				
<i>Sub-totaal toewijsbare nevenactiviteiten</i>				50				
Toeslagen								
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tp	10%		23	Tp		%	
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tnp	0%		0	Tnp		%	
<i>Sub-totaal toeslagen</i>				23				
TOTAAL (excl. RPV en OV)				253				
Periode (excl. RPV en OV)				253				
Belasting (BL)				100%				
Organisatieverliezen (OV)		3%		7,59			%	
Rust en persoonlijke verzorging (RPV)		15%		37,95			%	
TOTAAL (incl. RPV en OV)				299				
Periode (incl. RPV en OV)				299				
Bezetting (BZ)				100%				
Rendement (R) machine A				50%				
Rendement (R) machine B				50%				
Output (PR) in stuks per uur				40,20				

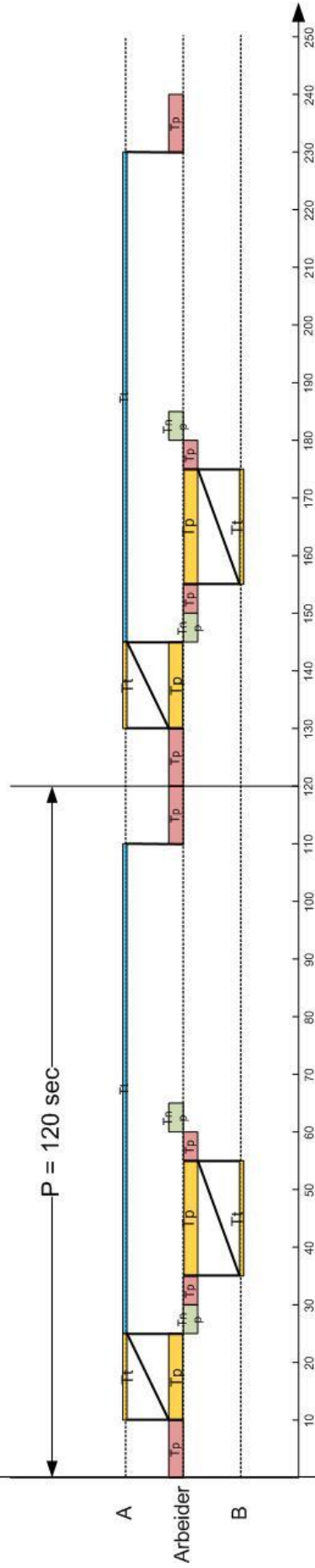

Antwoorden vraag 7

1. Activiteitsgrafiek: zie simogram op blz. 20
2. Berekeningen: zie tijdsraming op blz. 21

SIMOGRAM - ACTIVITEITSGRAFIEK

Herhalingsvraag 7

Slechts 1 cyclus "polijsten stuk" voorzien, zodat de totale periode met slechts 6% persoonlijke verzorging moet verlengd worden (CNC-machine prioritair)

TIJDSRAMING AUTOMATISCHE MACHINES

Fase of operatie: Bedienen CNC-machines (Vraag 7) Datum opname: .....

Tijd per: stuk Arbeidsanalist: .....

Tijdseenheid: seconden

	Vóór verbetering			Na verbetering				
	soort	To	freq.	To totaal	soort	To	freq.	To totaal
TECHNOLOGISCHE TIJDEN								
Man-machinetijd (machine 1)	Tt	15	1	15				15
Automatische cyclus (machine 1)	Tt	85	1	85				85
Man-machinetijd (machine 2)	Tt	20	1	20				20
MANTIJDEN								
Toegevoegde waarde activiteiten								
Monteren stuk (machine 1)	soort	To	freq.	To totaal	soort	To	freq.	To totaal
Man-machinetijd (machine 1)	Tp	10	1	10				10
Demontieren stuk (machine 1)	Tp	15	1	15				15
Monteren stuk (machine 2)	Tp	10	1	10				10
Man-machinetijd (machine 2)	Tp	5	1	5				5
Demontieren stuk (machine 2)	Tp	20	1	20				20
	Tp	5	1	5				5
<i>Sub-totaal toegevoegde waarde activiteiten</i>				65				
Toewijsbare nevenactiviteiten								
Verplaatsingstijd	Tnp	5	2	10				10
<i>Sub-totaal toewijsbare nevenactiviteiten</i>				10				
Toeslagen								
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tp	0%		0				0
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tnp	8%		6				6
<i>Sub-totaal toeslagen</i>				6				
TOTAAL (excl. RPV en OV)				81				
Periode (excl. RPV en OV)				120				
Belasting (BL)				67,5%				
Organisatieverliezen (OV)		3%		2,4				%
Rust en persoonlijke verzorging (RPV)		15%		12,2				%
Periode (incl. RPV en OV)				127,2				
Bezetting (BZ)				75%				
Rendement machine 1				78,6%				
Rendement machine 2				15,7%				
Output (stuks per uur) machine 1				28,3				
Output (stuks per uur) machine 2				28,3				

Slechts 1 cyclus "polijsten stuk" voorzien, zodat de totale periode met slechts 6% persoonlijke verzorging moet verlengd worden. (CNC-machine prioritaair)

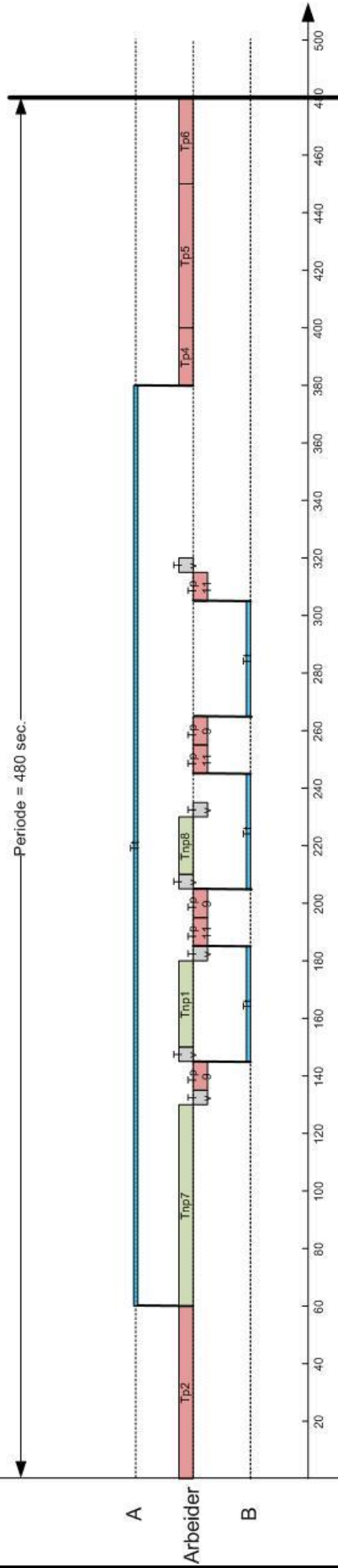

Antwoorden vraag 8

1. Activiteitsgrafiek: zie simogram op blz. 23
2. Berekeningen: zie tijdsraming op blz. 24

SIMOGRAM - ACTIVITEITSGRAFIEK

Herhalingsvraag 8

Slechts 3 cycli "tappen stuk" voorzien, zodat de totale periode met slechts 6% persoonlijke verzorging moet verlengd worden (CNC-machine prioritair)

TIJDSRAMING AUTOMATISCHE MACHINES

Fase of operatie: Bedienen CNC-machine (Vraag 8) Datum opname: .....
 Tijd per: stuk Arbeidsanalist: .....
 Tijds eenheid: seconden

	Vóór verbetering			Na verbetering				
	Soort	To	freq.	To totaal	Soort	To	freq.	To totaal
TECHNOLOGISCHE TIJDEN								
Automatische bewerkingstijd (CNC-machine)	Tt3	320	1	320				
Tappen stuk (tapmachine)	Tt10	40	3	120				
MANTIJDEN								
Toegevoegde waarde activiteiten								
Aanvoeren stuk	Tnp1	30	1	30				
Positioneren en monteren stuk	Tp2	60	1	60				
Herpositioneren stuk	Tp4	20	1	20				
Draadtappen	Tp5	50	1	50				
Demonteren stuk	Tp6	30	1	30				
Controleren stuk	Tnp7	70	1	70				
Afvoeren stuk	Tnp8	20	1	20				
Monteren stuk (tapmachine)	Tp9	10	3	30				
Demonteren en afvoeren stuk	Tp11	10	3	30				
<i>Sub-totaal / toegevoegde waarde activiteiten</i>				340				
Toewijsbare nevenactiviteiten								
Verplaatsingsstijd	Tnp	5	6	30				
<i>Sub-totaal / toewijsbare nevenactiviteiten</i>				30				
Toeslagen								
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tp	0%		0				
Niet-toewijsbare nevenactiviteiten	Tnp	12%		44				
<i>Sub-totaal / toeslagen</i>				44				
TOTAAL (excl. RPV en OV)				414				
Periode (excl. RPV en OV)				480				
Belasting (BL)				86,3%				
Organisatieverliezen (OV)		3%		12,4				%
Rust en persoonlijke verzorging (RPV)		13%		53,9				%
Periode (incl. RPV en OV)				508,8				
Bezetting (BZ)				94,5%				
Rendement machine 1				62,9%				
Rendement machine 2				23,6%				
Output (stuks per uur) machine 1				7,1				
Output (stuks per uur) machine 2				21,2				

Antwoorden vraag 9

1. Wat wordt de cyclustijd T_c ?

$$T_c = \frac{(220 \times 16 \times 60)}{200.000} = 1,056$$

2. Hoeveel werkposten moeten er voorzien worden ?

$$nw = \frac{9,65}{1,056} = 9,14 \text{ dus } 10 \text{ werkposten}$$

3. Hoe zult u deze werkposten indelen, rekening houdend met de volgordebependingen ?

DA	Tijd	Balansvertraging
1 en 4	0,90	0,156
2 en 3	1,00	0,056
5	0,95	0,106
5	0,95	0,106
6	1,00	0,056
7	0,90	0,156
7	0,90	0,156
8 en 9	1,00	0,056
8 en 9	1,00	0,056
10 en 11	1,05	0,006
TOTAAL	9,65	0,910

4. Hoeveel bedraagt het totale balansverlies ?

$$\text{Balansverlies} = \frac{0,910}{10 \times 1,056} = 8,62 \%$$

Antwoorden vraag 10

1. Bepalen van de cyclustijd T_c

- Dagregime: $T_c = \frac{(230 \times 8 \times 60)}{5.000} = 22,08$

- 2-ploegenstelsel $T_c = \frac{(230 \times 16 \times 60)}{5.000} = 44,16$

2. Aantal werkposten te voorzien

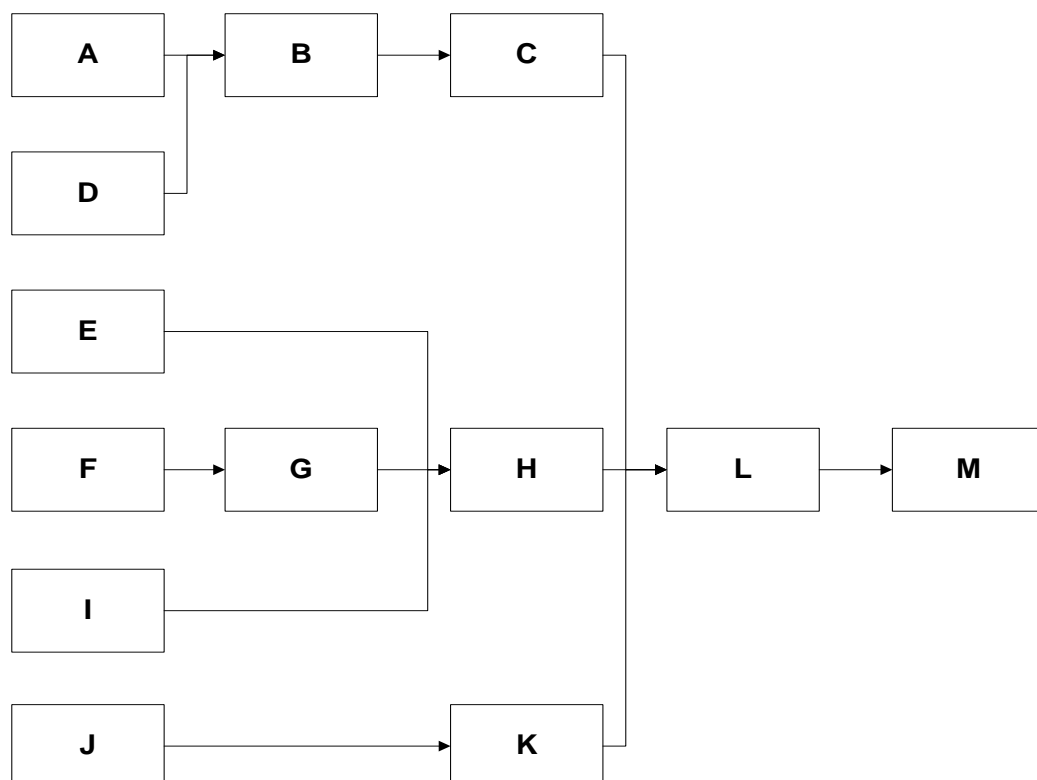
- Dagregime: $nw = \frac{188}{22,08} = 8,5$ dus 9 werkposten

- 2-ploegenstelsel: $nw = \frac{188}{44,16} = 4,3$ dus 5 werkposten

- In beide gevallen dient er ook nog extra ruimte voorzien te worden voor de droogcabine. Wegens de beperkte ruimte (maximaal 8 werkposten) zal er in een 2-ploegenstelsel gewerkt moeten worden.

3. Het voorziene balansverlies bedraagt $\frac{(5 \times 44,16) - 188}{5 \times 44,16} = 15 \%$

4. Schematische voorstelling van de deelactiviteiten:

5. Indeling in werkposten:

Werkpost	DA	Tijd	Balans- vertraging
1	A+B+C+D+I	40	0
2	E+F	40	0
3	G+H+L	38	2
4	J+K	39	1
5	droger		
6	M	31	9
TOTAAL		188	12

Opmerking: De cyclustijd T_c werd van 44,16 naar 40 gebracht (bottleneck van de productielijn).

Het werkelijke balansverlies bedraagt: $\frac{12}{5 \times 40} = 6\%$

Antwoorden vraag 11

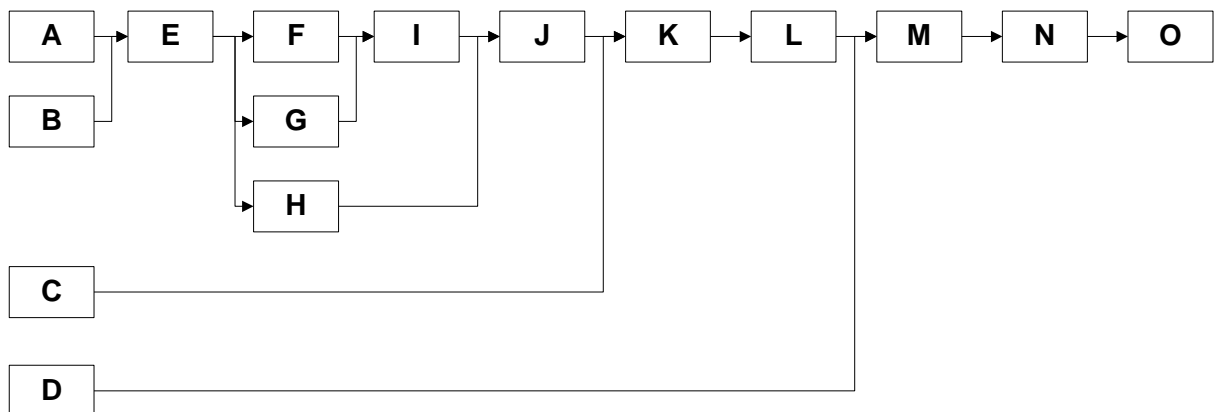
1. Wat wordt de cyclustijd T_c ?

- Aantal stuks te maken op jaarbasis: $150.000 + 10\% = 165.000$
- Netto werktijd in uren: $(350 \times 24) - (50 \times 8) = 8.000$
- $T_c = \frac{(8.000 \times 60)}{165.000} = 2,91$ minuten

2. Hoeveel werkposten moeten er voorzien worden?

$$nw = \frac{31}{2,91} = 10,6 \text{ dus } 11 \text{ werkposten}$$

3. Hoe zult u deze werkposten indelen, rekening houdend met de opgegeven volgordebependingen?

Werkpost	DA	Tijd	Balansvertraging
1	A+E	2,80	0,07
2	B+C	2,70	0,17
3	F+G+H	2,60	0,27
4	I	2,80	0,07
5	J	1,80	1,07
6	K	8,60 / 3	0
7	K	8,60 / 3	0
8	K	8,60 / 3	0
9	D	2,50	0,37
10	L+M	2,20	0,67
11	N	2,50	0,37
12	O	2,50	0,37
TOTAAL		31,00	3,43

Opmerking: De cyclustijd werd van 2,91 naar 2,87 gebracht (bottleneck van de productielijn).

4. Hoeveel bedraagt het totale balansverlies?

$$\text{Balansverlies} = \frac{3,43}{12 \times 2,87} = 9,96 \%$$

5. Welke maatregelen kunnen er genomen worden om deze productielijn nog verder te optimaliseren?

- Theoretisch zijn er 10,6 (dus 11) werkposten nodig. Om te kunnen balanceren werd één werkpost extra toegevoegd. De eerste prioriteit zal er dan ook in bestaan om door methode- en tijdstudie de deelactiviteiten zo te optimaliseren dat er met 11 werkposten kan gewerkt worden.
- In tweede instantie dienen de bottleneck werkposten aangepakt te worden. In dit geval betreft dit de werkposten die deelactiviteit K uitvoeren.
- Tenslotte kan er voor de werkposten met balansvertragingen gezocht worden naar bijkomende activiteiten (aan- en afvoer van componenten, kwaliteitscontroles, enz ...).

OEFENINGEN DEEL 8

Antwoorden vraag 1

1. Bereken aan de hand van het werkblad:

a. Operationeel verlies

WW	15'
SU 1	15'
SU 2	30'
HS	10'
VG	<u>30'</u>
	100'

$$100' \rightarrow \frac{100}{480} = 20,83\% \quad (O = 79,17\%)$$

b. Kwaliteitsverlies

$$HW \quad 15' \quad \rightarrow \quad \frac{15}{(480 - 100)} = 3,95\% \quad (K = 96,05\%)$$

c. Performantieverlies

			<u>Norm</u>	<u>Productiviteit</u>
- PR 1	195' }	285' ↔	363,6'	127,6 %
- PR 2	90' }			
- PR 3	30' }	80' ↔	80,0'	100,0 %
- PR 4	50' }			
		<u>365'</u>	<u>443,6'</u> →	<u>121,5 %</u>

d. Productiviteit

$$\text{Productiviteit} = O \times K \times P = 79,17\% \times 96,05\% \times 121,50\% = 92,39\%$$

2. Welke acties zult u nemen/voorstellen naar aanleiding van het bekomen resultaat?

Vooral werken aan de operationele verliezen:

- set-ups verminderen of reduceren via SMED
- vermijden dat er op grondstoffen moet gewacht worden

Antwoorden vraag 2

1. Zie bijgevoegd rekenblad op blz. 32
2. Te overwegen acties:
  - Aanpakken van de operationele verliezen (testen, vergadering, ...) - vooral van belang indien het een bottleneck werkpost betreft.
  - Indien de arbeider op het werkblad de werkelijk gepresteerde tijd per type artikel noteert kan er meer gerichte opvolging per soort artikel plaatsvinden.

OPVOLGING PRODUCTIVITEIT - Vraag 2

OPERATOR:

DATUM:

480 min. Totaal Beschikbare Mancapaciteit																																				
Operationele verliezen																																				
Reinigen installatie	5 min.																																			
Testen nieuwe grondstof	40 min.																																			
Vergadering	30 min.																																			
Subtotaal Operationele Verliezen	75 min.																																			
405 min.	84,38%																																			
Kwaliteitsverliezen																																				
Hernemen order	20 min.																																			
Subtotaal Kwaliteitsverliezen	20 min.																																			
385 min.	95,06%																																			
Performantieverliezen																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="5">Toegestane tijd - gepresteerde tijd</th> </tr> <tr> <th>stuknummer</th> <th>aantal</th> <th>normtijd</th> <th>normtijd</th> <th>gepresteerd</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>AB4</td> <td>200</td> <td>0,45</td> <td>90 min.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>AB12</td> <td>400</td> <td>0,40</td> <td>160 min.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>AB8</td> <td>112</td> <td>0,85</td> <td>95 min.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">totaal</td> <td>345 min.</td> <td>385 min.</td> <td>90%</td> </tr> </tbody> </table>		Toegestane tijd - gepresteerde tijd					stuknummer	aantal	normtijd	normtijd	gepresteerd	%	AB4	200	0,45	90 min.			AB12	400	0,40	160 min.			AB8	112	0,85	95 min.			totaal			345 min.	385 min.	90%
Toegestane tijd - gepresteerde tijd																																				
stuknummer	aantal	normtijd	normtijd	gepresteerd	%																															
AB4	200	0,45	90 min.																																	
AB12	400	0,40	160 min.																																	
AB8	112	0,85	95 min.																																	
totaal			345 min.	385 min.	90%																															
SubtotaalPerformantieverliezen	40 min.																																			
345 min.	89,66%																																			
71,92%	TOTALE PRODUCTIVITEIT																																			
	71,92%																																			

Antwoorden vraag 3

1. Bereken de OEE van deze machine.

Totaal beschikbare tijd = $24 \times 31 = 744$ uur

$$\text{OEE} = \frac{11.836}{744 \times 25} = 63,63 \%$$

2. Hoeveel bedraagt het beschikbaarheidsverlies, het operationeel verlies, het kwaliteitsverlies en het performantieverlies voor de maand mei?

Beschikbaarheidsverlies $B = \frac{16}{744} = 2,15 \%$ → 97,85 %

Operationeel verlies $O = \frac{121}{728} = 16,62 \%$ → 83,38 %

Kwaliteitsverlies $K = \frac{6}{607} = 0,99 \%$ → 99,01 %

Performantieverlies

– Normtijd per stuk = 1 uur / 25 stuks per uur = 0,040 uur/stuk

– Performantieverlies = $1 - \left(\frac{0,040 \times 11.836}{601} \right) = 21,22 \%$

– Performantieverlies = 21,22 % → 78,78 %

$$\text{OEE} = B \times O \times K \times P = 97,85\% \times 83,38\% \times 99,01\% \times 78,78\% = \mathbf{63,63\%}$$

OEE zonder rekening te houden met de beschikbaarheidsverliezen:

$$\text{OEE} = O \times K \times P = 83,38\% \times 99,01\% \times 78,78\% = \mathbf{65,04\%}$$

3. Welke acties zal u als verantwoordelijke ondernemen in functie van deze resultaten?

Vooraf werken aan:

- de omstellingen (= 61 % van de operationele verliezen)
- performantieverliezen:
  - controleren snelheid
  - kleine storingen/stilstanden

Antwoorden vraag 4

1. Zie rekenblad op blz. 35
2. Zie rekenblad op blz. 35
3. Te ondernemen acties:
  - Via methodestudie nagaan of de kuistijden niet kunnen verminderd worden.
  - Door toepassen van de SMED-methode de omsteltijden beperken.
  - Vermijden van extreem kleine productieruns (Chocostick 1x12).

OEFENINGEN DEEL 11

Antwoorden vraag 1

1. Hoeveel waarnemingen moeten er uitgevoerd worden om te voldoen aan de vooropgestelde nauwkeurigheid?

$$N = \frac{4(1-P)}{Y^2 \cdot P} = \frac{4(1-0,1)}{(0,1)^2 \cdot 0,1} = 3.600$$

2. Wat is het percentage wachtende arbeiders in de werkplaats?

Percentage wachtende arbeiders
Resultaten MMO en berekening gemiddeld % stilstand

DAG	aantal waarnemingen	aantal stilstand machines	% stilstand	gecumuleerd % stilstand
DAG 1	490	48	9,80%	9,80%
DAG 2	480	73	15,21%	12,50%
DAG 3	475	61	12,84%	12,62%
DAG 4	453	42	9,27%	11,78%
DAG 5	425	43	10,12%	11,45%
DAG 6	482	81	16,80%	12,34%
DAG 7	472	75	15,89%	12,85%
DAG 8	467	63	13,49%	12,93%
DAG 9	485	70	14,43%	13,09%
DAG 10	428	69	16,12%	13,40%
TOTAAL	4.657	625	13,42%	

3. Interpreteer uw resultaat.

$$\sigma = \sqrt{\frac{P(1-P)}{N}} = \sqrt{\frac{0,1342(1-0,1342)}{4.657}} \times 100 = 0,50 \%$$

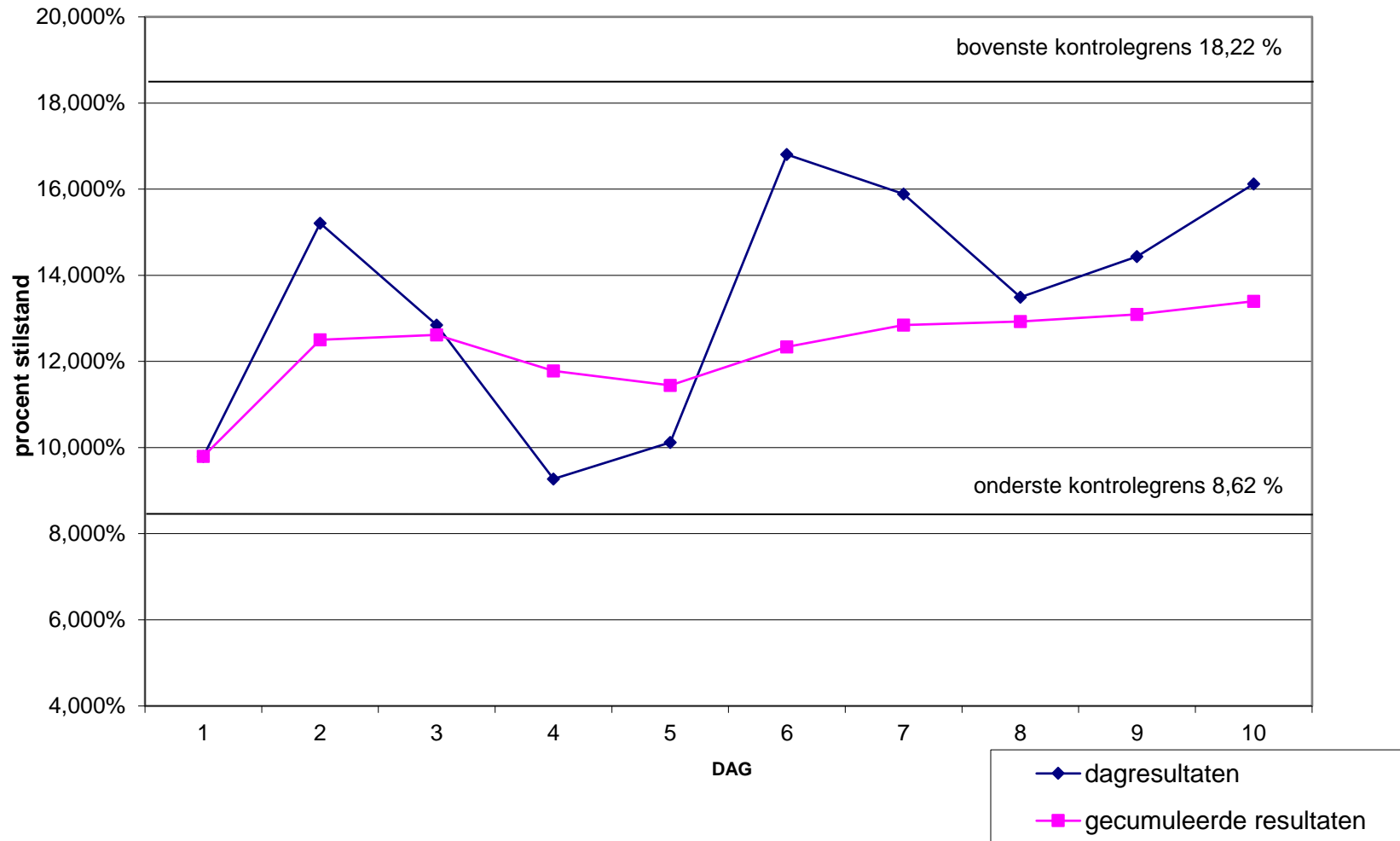
$$\varepsilon = 2\sigma = 0,5 \times 2 = 1\%$$

$$Y = \frac{\varepsilon}{P} = \frac{1\%}{13,42\%} = 7,45\%$$

De relatieve nauwkeurigheid is kleiner dan 10 %, namelijk 7,5 %, dus is de vereiste nauwkeurigheid bereikt.

4. Stel op grafiek de evolutie van de P-waarde voor (zie grafiek op volgende bladzijde).

RESULTAAT MMO

5. Mogen we hier de M.M.O. stopzetten? Verklaar uw antwoord.

Om de M.M.O. te mogen stopzetten, moet aan volgende voorwaarden voldaan zijn:

- de relatieve nauwkeurigheid moet gelijk aan of kleiner dan de vooropgestelde waarde zijn
- de representatieve periode moet overbrugd zijn, m.a.w. de waarnemingen moeten gespreid zijn over de representatieve periode
- de gecumuleerde waarde van P moet een constante worden (zie grafiek)

6. Stel een voorlopige economische balans op, rekening houdend met bovenstaande gegevens?

Baten:

1.550 uren/jaar x € 17,85/uur x 25 arbeiders =	€ 691.688 per jaar
13,42 % wachttijden	€ 92.825 per jaar
80 % (te realiseren baten door 2e heftruck)	€ 74.260 per jaar

Kosten:

Jaarlijkse kosten:	Heftruckbestuurder	€ 27.668 (€ 17,85 x 1.550)
Eénmalige	Studiekosten	€ 2.500
	Heftruck	€ <u>30.985</u>
		€ 33.485

$$VEB = \frac{33.485}{74.260 - 27.668} = 0,719 \approx 8,6 \text{ maanden terugbetaalingstermijn}$$

Antwoorden vraag 2

1. Is een M.M.O. een goede techniek voor dit probleem?
Verklaar uw antwoord.

M.M.O. is een goede techniek voor deze analyse:

- het gaat over een groep machines
- een benaderend cijfer is voldoende
- een tijdstudie zou teveel tijd vergen

2. Hoeveel waarnemingen moeten er uitgevoerd worden om te voldoen aan de vooropgestelde nauwkeurigheid?

$$P = 30 \% \text{ (geschat)}$$

$$Y = 5 \%$$

$$N = \frac{4(1-P)}{Y^2P} = 3.733$$

3. Wat is het uiteindelijk rendement van de machines? Interpreteer uw resultaat aan de hand van de bekomen relatieve nauwkeurigheid.

$$\text{Werkelijke P-waarde} = \frac{1.152}{4.053} = 28,42 \%$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{P(1-P)}{N}} = \sqrt{\frac{0,2842 \times (1-0,2842)}{4.053}} = 0,71 \%$$

De kans dat een machine aan het stikken is ligt, na 4.053 waarnemingen met 95 % zekerheid tussen 28,42 +/- (2 x 0,71 %) of tussen 27% en 29,84%.

4. Stel een voorlopige economische balans op voor dit project.

Kosten	Automatisch aan- en afvoersysteem	12.500	EUR	
	Installeren systeem	2.730	EUR	(7 x 7,8 x 2 x 25)
	Plaatsen afsnijapparatuur	7.500	EUR	
	Studiekosten	5.000	EUR	
	Totaal kosten	27.730	EUR	
Baten	Totale loonkost per jaar	30 x 220 x 7,8 x 25 =	1.287.000	EUR
	Loonkost zuivere stiktijd	28,42 % x 1.287.000 =	365.765	EUR
	Hierop 10 % besparen	10 % x 365.765 =	36.576	EUR
VEB	$\frac{27.730}{36.576} = 0,758$ of ongeveer 9 maanden			

Antwoorden vraag 3

1. Is een M.M.O. een goede techniek voor dit probleem? Verklaar uw antwoord.

M.M.O. is een goede techniek voor deze analyse:

- het gaat over een groep medewerkers
- een benaderend cijfer is voldoende
- een tijdstudie zou wellicht teveel tijd vergen

2. Welk is het percentage "verpleegkundige taken" uitgevoerd door gebrevetteerde verpleegkundigen? Interpreteer uw resultaat.

$$\text{Werkelijke P-waarde} = \frac{2.236}{4.173} = 53,58 \%$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{P(1-P)}{N}} = \sqrt{\frac{0,5358 \times (1-0,5358)}{4.173}} = 0,77 \%$$

De kans dat een verpleegkundige effectief verpleegkundige taken aan het uitvoeren is ligt na 4.173 waarnemingen met 95 % zekerheid tussen 53,58 +/- (2 x 0,77%) of tussen 52,04% en 55,12%.

3. Welke zijn de voorwaarden waaraan moet voldaan zijn om de MMO te mogen stopzetten?

Om de M.M.O. te mogen stopzetten, moet aan volgende voorwaarden voldaan zijn:

- Relatieve nauwkeurigheid gelijk aan of kleiner dan de vooropgestelde waarde
- Representatieve periode moet gegarandeerd zijn, m.a.w. de waarnemingen moeten gespreid zijn over de representatieve periode
- De gecumuleerde waarde van P moet een constante worden

4. Organisatorische aanpassingen

- Door de taken anders te verdelen kan er voor gezorgd worden dat de verpleegkundigen vooral verpleegkundige taken op zich nemen en dat alle andere taken door niet-verpleegkundigen uitgevoerd worden.